

НАУКОВИЙ ВІСНИК

кафедри ЮНЕСКО

Київського національного лінгвістичного університету

ЛІНГВІСТИКА-ВІСНИК

Філологія • Педагогіка • Психологія

Випуск 19

2009

U N E S C O

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

Kyiv National Linguistic University

НАУКОВИЙ ВІСНИК

КАФЕДРИ ЮНЕСКО

КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

LINGUAPAX — VIII

МОВА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА:
НАУКОВІ ПАРАДИГМИ І СУЧАСНИЙ СВІТ

Філологія • Педагогіка • Психологія

2009

Випуск 19

Київ

Видавничий центр КНЛУ

УДК 81+82+37
ББК 80+74+88

Реєстраційне свідоцтво № 8226 серія КВ від 17.12.2003 р.

РЕДКОЛЕГІЯ

Головний редактор

доктор філологічних наук, професор *Васько Р.В.*

Відповідальні редактори

кандидат філологічних наук, доцент *Лиса Г.І.*

кандидат педагогічних наук, доцент *Чернуха А.М.*

Відповідальний секретар *Зайцева О.М.*

Члени редколегії

доктор філологічних наук, професор *Висоцька Н.О.*

доктор філологічних наук, професор *Воробйова О.П.*

доктор філологічних наук, професор *Корбозерова О.П.*

доктор філологічних наук, професор *Кочерган М.П.*

доктор філологічних наук, професор *Мінкін Л.М.*

доктор філологічних наук, професор *Перебийніс В.І.*

доктор філологічних наук, професор *Стеріополо О.І.*

доктор філологічних наук, професор *Фесенко В.І.*

кандидат філологічних наук, професор *Гладуш Н.Ф.*

доктор педагогічних наук, професор *Левченко Т.І.*

доктор педагогічних наук, професор *Ніколасва С.Ю.*

доктор педагогічних наук, професор *Матвієнко О.В.*

доктор педагогічних наук, професор *Плахотник В.М.*

кандидат педагогічних наук, доцент *Соловей М.І.*

доктор психологічних наук, професор *Бондаренко О.Ф.*

доктор психологічних наук, професор *Ложкін Г.В.*

доктор психологічних наук, доцент *Лозова О.М.*

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, імен, прізвищ і посилань та інших даних наукових статей несуть автори публікацій.

*Видається за рішенням вченої ради
Київського національного лінгвістичного університету
(протокол № 7 від 28.12.2009 р.)*

Адреса редколегії

*Україна, 03680, МСП, Київ-150, вул. Червоноармійська, 73
Київський національний лінгвістичний університет*

© Київський національний лінгвістичний університет 2009

З М І С Т

МОВОЗНАВСТВО

Калініченко В.І.	Інтерпретаційне поле концепту "SUCCESS" в американській мовній свідомості за результатами психолінгвістичного експерименту	5
Долгополова Л.А.	Ідентифікація інфінітива в сучасних синтаксичних студіях	14
Stasyuk T.V.	Language impact in corporate communication	23
Rybins'ka Y.A.	Methodology of musical texts translation and their comparison in English, German, French and Italian languages	32
Бондаренко В.В.	Українська акцентологія й інтонологія в мовознавчому спадку Івана Огієнка	38
Алтицева Л.Ю.	Значення однини матеріально-речовинних іменників	44
Галинська О.М.	Фразеологічні еквіваленти і аналоги як засоби відтворення ФО на позначення суб'єктивної оцінки людини в українській та англійській мовах	52
Козирева З.Г.	Деякі аспекти розвитку словникового складу сучасної української мови	60
Лиса Г.І.	Відображення історичного минулого слова в сучасному слововживанні	72
Шевченко О.М.	Особливості перекладу назв компаній / торговельних марок сучасного ділового китайського мовлення	81

ПЕДАГОГІКА. ПСИХОЛОГІЯ.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. ІНФОРМАТИКА

Максименко А.П.	Французький коледж: процеси демократизації	86
Лащихіна В.П.	Підготовка педагогічних кадрів для вищої школи в умовах формування загальноєвропейського освітнього простору: досвід Франції	92
Шулигіна Р.А.	Формування комунікативної культури особистості як психолого-педагогічна проблема	97

<i>Гончарова Н.Н., Бондарчук Н.В.</i>	Проблемы обучения русской орфографии иностранных студентов-филологов	103
<i>Чернігівська Н.С.</i>	Професійна освіта майбутніх учителів іноземної мови в контексті глобалізації сучасного суспільства	110
<i>Мартиненко С.М.</i>	Удосконалення операційно-змістових засад педагогічної діагностики на заняттях із педагогічних дисциплін	115
<i>Борщовецька В.Д.</i>	Психофізіологічні та нейропсихофізіологічні механізми навчання іншомовної фахової лексики	121
<i>Данченко О.С.</i>	Сутність процесу навчання дітей в ігровій формі	126
<i>Товт І.С.</i>	Основні принципи та проблеми впровадження електронного документообігу в установі	132

РЕЦЕНЗІЯ

<i>Mizín K.I.</i>	Gregor J. Verbonominální spojení v ruštině (v častěčn? Konfrontaci s češtinou) / J.Gregor. – České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008. – 304 S.	136
-------------------	---	-----

ХРОНІКА

<i>Педенко Ю.П.</i>	Педенко Ю.П. IX Міжнародна наукова конференція "Проблеми зіставної семантики"	138
---------------------	---	-----

ІНФОРМАЦІЯ

<i>Вимоги до рукописів</i>	143
----------------------------------	-----

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Чернігівська Н.С.

Гуманітарний інститут

Київського міського педагогічного університету ім. Б.Д. Грінченка

У статті розглянуто питання професійної освіти майбутніх учителів іноземних мов у контексті глобалізації сучасного суспільства, виявлено загальні закономірності та властивості професійної освіти, визначено напрямки освітнього процесу педагогічного університету щодо формування особистості студента. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури доведено, що в умовах глобалізації сучасного суспільства професійна освіта майбутнього вчителя іноземних мов є багатогранною: містить у собі поетапну професійну підготовку, вимагає високих особистісних якостей та здатності до самоосвітньої діяльності і творчого самовдосконалення протягом життя.

Ключові слова: професійна освіта, професійна підготовка майбутнього вчителя іноземної мови, самоосвітня діяльність протягом життя.

В статье рассмотрены вопросы профессионального образования будущего учителя иностранных языков в контексте глобализации современного общества, выявлены общие закономерности и свойства профессионального образования, определены направления образовательного процесса педагогического университета по воспитанию / формированию личности студента. На основе анализа психолого-педагогической литературы доказано, что в условиях глобализации современного общества профессиональное образование будущего учителя иностранных языков многогранно: включает в себя поэтапную профессиональную подготовку, требует развития высоких личностных качеств и способностей к самообразовательной деятельности в течение всей жизни.

Ключевые слова: профессиональное образование, профессиональная подготовка будущего учителя иностранных языков, самообразовательная деятельность в течение всей жизни.

The issues of vocational education of the future foreign languages teachers in the modern society globalization context were considered in the paper. The general patterns and professional education characteristics were explored. The pedagogical university educational process directions in student's personality growing up/ forming were defined. Based on the pedagogical-psychological literature analysis it was proved that under the modern society globalization circumstances the future foreign languages teacher's professional education was multifarious: it comprised phased vocational training, it required high level of moral features and ability to life-long self-educational activity.

Key words: vocational education, vocational training of future foreign languages teachers, life-long self-educational activity.

Вагомим внеском у розбудову, стабілізацію національної системи освіти та окремих її підструктур і секторів, розв'язання теоретичних і стратегічних завдань стала Державна національна програма "Освіта (Україна ХХІ століття)", Національна доктрина розвитку освіти, які спрямовані на подальше реформування системи освіти і приведення її у відповідність до сучасних вимог глобалізації суспільства [Національна доктрина 2002].

Концепція розвитку освіти майбутніх учителів іноземної мови в контексті глобалізації сучасного суспільства має враховувати положення, викладені в Конституції України, Законі України "Про освіту", Концепції неперервної освіти в Україні, яка базується на принципах Загальної декларації прав людини та враховує рекомендації з розроблення нової стратегії розвитку, запропоновані за ініціативою Міжнародної комісії у справах освіти у ХХІ столітті, Всесвітньої комісії у справах культури та розвитку.

Метою запропонованої статті є виявлення загальних закономірностей і властивостей професійної освіти майбутніх учителів іноземної мови, визначення напрямів навчального процесу педагогічного університету щодо формування майбутнього вчителя іноземних мов, здатного до самоосвіти і саморозвитку в сучасних умовах глобалізації суспільства.

В умовах входження України в Європейський освітній простір постає необхідність орієнтувати українську освіту на нову роль у сучасному глобалізованому й інформатизованому світі, зростає попит на фахівців, які володіють кількома іноземними мовами, здатних до самовдосконалення. За таких умов особливого значення набуває професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов із сформованою в них потребою в самоосвіті та вільним володінням іноземними мовами, що є завданням модернізації та фундаменталізації вищої освіти (І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, Н.Г. Ничкало, В.О. Огнев'юк, І.В. Соколова).

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що дослідженню проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя приділяється належна увага (Ю.К. Бабанський, Н.М. Бібік, В.І. Бондар, В.А. Кан-Калик, Н.В. Кузьміна, С.М. Мартиненко, Н.Д. Нікандров, Л.П. Пуховська, О.Я. Савченко та ін.).

Питання вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов у вищих педагогічних закладах відображене в дослідженнях О.Б.Бігич, Л.Ф.Галузи, В.С.Журавського, Н.К.Скляренка, В.М.Плахотника, В.Г.Редька та інших. Науковці О.А.Дубасенюк, М.В.Левківський, Ю.О.Костюшко, Л.П.Сущенко досліджували теоретичні та методичні засади виховної діяльності педагога загальноосвітньої та професійної школи.

У полі уваги дослідників завжди перебували такі аспекти проблеми професійної підготовки фахівців у вищій школі, як педагогічні основи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах (А.М. Алексюк, Є.С. Барбіна, В.В. Сагарда, Н.Ф. Тализіна та ін.), реалізація ступеневої професійної підготовки фахівців у системі неперервної професійної освіти (С.У. Гончаренко, Г.Є. Гребенюк, І.А. Зязюн, А.О. Лігоцький, Н.Г. Ничкало та інші), особливості розвитку особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки (В.М. Гриньова, В.В. Рибалка, В.А. Семиченко та інші), зокрема їхніх творчих якостей (Ю.А. Азаров, Г.О. Балл, В.А. Кан-Калик, С.О. Сисоєва та ін.).

Ми погоджуємося з твердженням В.Ю. Стельнікова, що професійно-педагогічна підготовка розглядається як система підготовки педагогічних кадрів – педагогів і майстрів професійного навчання [Стельніков 2002: 129].

У контексті проблеми професійної підготовки майбутніх учителів розглядається поняття професійної перепідготовки, спрямованої на оволодіння додатковою спеціальністю за умов збереження попереднього освітньо-кваліфікаційного рівня (ОКР). Мета, зміст, терміни, форми і методи перепідготовки визначаються стандартами вищої освіти України відповідної сфери – освітньо-професійними програмами (ОПП) та освітньо-кваліфікаційними характеристиками (ОКХ).

Модернізація освітніх процесів у педагогічному університеті спрямована на створення умов навчання майбутнього вчителя іноземної мови, здатного до професійної мобільності, яка, у свою чергу, є основою соціальної мобільності, впливає на зміни соціальної структури суспільства і враховує її закономірності. Буде логічно під час розгляду питань професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови спиратися на твердження, що професійна культура є пріоритетною якістю кожного вчителя. У наукових джерелах вона розглядається як сукупність принципів, норм, правил і методів, які історично сформувалися і регулюють професійну діяльність людини [Десятов 2002; Стельніков 2002; Сущенко 2003].

У структурі професійної культури фахівця розрізняють два блоки: професійно-організаційний (знання, вміння, досвід, майстерність) і соціально-моральний (ціннісні орієнтації, морально-вольові якості, які визначають ставлення до предмета, процесу, суб'єктів діяльності, способів

і результатів праці). Додатково варто зазначити, що педагогічну культуру майбутнього вчителя іноземної мови можна розглядати на трьох рівнях: як культуру взаємовідносин держави і освіти; як показник рівня розвитку педагогічної культури на регіональному рівні; як культуру конкретного професіонала у сфері іноземних мов.

У контексті гуманістичних ідей основними характеристиками професійної культури майбутнього вчителя іноземної мови є гуманістична педагогічна позиція вчителя до учнів і здатність бути вихователем. Психолого-педагогічна компетентність і розвинуте педагогічне мислення, а також високий рівень володіння іноземною мовою і педагогічними технологіями, культура професійної поведінки (цінності, здатність до рефлексії, саморегуляція власної діяльності, потреба в самоосвіті), культура педагогічного спілкування, інформаційна культура є вагомими чинниками професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови [Філонова 2008: 35-38].

Розглянемо твердження про те, що професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови – це інтегративна характеристика ділових та особистісних якостей професіонала, яка відображає рівень знань, умінь, досвіду, необхідних для досягнення мети в підготовці майбутнього вчителя, і моральну позицію професіонала. Професійна компетентність – це не лише вміння користуватися знаннями, вміннями та навичками, а також здатність аналізувати і прогнозувати результати праці; використовувати сучасну інформацію щодо освітньо-виховних технологій у навчанні іноземних мов. Основним критерієм професійної компетентності є суспільне значення результатів праці професійного вчителя іноземних мов, його авторитет у сфері навчання іноземних мов [Гончаренко 2000: 380].

Таким чином, професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови, його педагогічна культура, мобільність, перепідготовка є основою просування вчителів у службовій ієрархії або послідовній зміні виду діяльності в межах окремої організації і протягом усієї кар'єри.

Наприклад, у Гуманітарному інституті Київського міського педагогічного університету ім. Б.Д. Грінченка – вищого навчального закладу IV рівня акредитації – готують спеціалістів освітньо-кваліфікаційних рівнів: “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр”. Сучасні тенденції глобалізації процесу навчання у вищому навчальному закладі ведуть до того, що через певний час у нашому закладі, відповідаючи на виклики сучасних міжнародних стандартів вищої освіти, такий освітньо-кваліфікаційний рівень, як “спеціаліст”, буде скасовано. На базі загальної середньої освіти студенти оволодіють кваліфікаціями: вчитель англійської мови та зарубіжної літератури; вчитель англійської та другої (німецької, французької, іспанської, італійської, японської та китайської) мов і зарубіжної літератури. Варто зазначити, що майбутній учитель іноземних мов може професійно оволодіти навичками навчання іноземних мов шляхом оволодіння практичними навичками під час педагогічної практики і засобом спостереження за професорсько-викладацьким складом на лекційних, семінарських, індивідуальних заняттях. Особлива увага під час підготовки майбутнього вчителя іноземної мови надається педагогічній практиці. У студентів є можливість спостерігати проведення навчально-виховного процесу в школах різного типу: колежах, гімназіях, середніх загальноосвітніх, спеціалізованих (з поглибленим вивченням економіки, математики, хімії, іноземних мов) школах. Тісне спілкування з педагогічним колективом, відвідування педагогічних рад і методичних об'єднань, спостереження і глибокий методичний аналіз уроків учителів і однокурсників, необхідність демонструвати свій професіоналізм на рівні зі шкільним учителем і викладачем інституту формують у студентів потребу в самоосвіті і професійному самовдосконаленні.

Основними соціальними чинниками, що впливають на процес професійного розвитку студентів, крім використання інноваційних технологій викладання і надання консультативної та психологічної допомоги в інституті, є також бюджет вільного часу студента, стиль життя студентських груп, рівень навчальної та матеріальної бази університету, можливість для творчої роботи і самовдосконалення. Важливою передумовою професійного розвитку особистості

студента є його спрямованість, яка виявляється в професійних настановах і ціннісних орієнтаціях. Сформована позитивна настанова на майбутню професію вчителя іноземних мов і самоосвіта, орієнтація на культурно-гуманістичні цінності зумовлюють прогресивний розвиток особистості студента і успішність його подальшої професійної діяльності. Процес прогресивного особистісного і професійного розвитку студента може активізуватися на будь-якому етапі за умови створення освітніх ситуацій виконання професійної ролі по-новому.

Оскільки педагогічна практика є інтегрованим курсом, то різні її види на окремих етапах навчання (психолого-педагогічна на другому курсі; виробнича (педагогічна) на третьому і на четвертому курсах; виробнича (педагогічна у старших класах) на п'ятому; виробнича (науково-дослідна та професійна асистентська) у магістрів) дають можливість розкрити професійні здібності студентів і сформувати потребу в самоосвітній діяльності.

Отже, під професійною підготовкою майбутнього вчителя іноземної мови ми розуміємо процес, який характеризує технологічно обґрунтовані засади вищих навчальних закладів країни, надає особистості такий рівень професіоналізму, завдяки якому вона стане конкурентоспроможною на ринках праці, буде самостійно організовувати свій професійний ріст і спонукати до самоосвітньої діяльності своїх учнів та колег.

Ми згодні з ученими, зокрема Д.А. Десятовим, які розмежовують поняття “професійна освіта” і “професійна підготовка”. Різниця між цими поняттями в тому, що професійна підготовка не супроводжується підвищенням загальноосвітнього рівня студентів, а здійснюється з метою навчання виконувати певний вид роботи. Ця відмінність з точки зору результату навчання – навчання професійних знань, умінь та навичок, норм і цінностей конкретної професії з одночасним формуванням загальної культури особистості. В цьому контексті для підготовки майбутнього вчителя іноземної мови ми наполягаємо на формулюванні “професійна освіта”, яке не виключає і професійну підготовку студентів [Десятов 2002: 19-21].

Виходячи з попередньо сказаного, зазначимо, що навчально-виховний процес Гуманітарного інституту, спрямований на професійну освіту майбутнього вчителя іноземних мов, є одночасно і процесом самостійної діяльності студентів з професійного самовизначення. Цей процес зумовлений соціальним замовленням на кваліфіковані кадри, неповним чи частковим проведенням у школах профорієнтаційної роботи з учнями і включає адаптаційний, індивідуально-діагностичний, корекційний, проектувальний і реалізуючий етапи [Филонова 2008: 64-65].

Адаптаційний етап пов'язаний з активним пристосуванням студента до змісту, умов організації професійної освіти. Індивідуально-діагностичний етап проходить у співвідношенні студентом своїх професійно-освітніх можливостей, здібностей і особистісних якостей з рівнем вимог знань, умінь та навичок із загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін. На корекційному етапі студент може вибрати вдосконалення в рамках обраної професії; спробу змінити спеціальність на споріднену (наприклад, усного чи письмового перекладача, менеджера зі знанням двох мов, тьютора тощо); обрати іншу професію і профіль отримуваної освіти. Особливо важливою в педагогічному університеті є організація неперервної педагогічної практики, оскільки на проектувальному етапі студент визначає вид майбутньої професійної діяльності і можливе місце роботи. Саме на цьому етапі корисною є літня педагогічна практика (4 тижні в літніх дитячих таборах в Україні та за кордоном), неперервна виробнича практика (6 тижнів у спеціалізованих і загальноосвітніх школах).

Студентам старших курсів надається можливість, навчаючись за індивідуальним графіком, працювати в школах (часткова зайнятість). Такий підхід є корисним як для школи, так і для професійної освіти майбутнього вчителя іноземної мови. Розпочата робота за спеціальністю допомагає студенту скоротити період переходу до завершального реалізуючого етапу самостійної діяльності студента щодо самовизначення.

Використовуючи комплексний підхід до професійної освіти майбутніх учителів іноземних мов, деякі вчені пропонують пов'язати її стратегічні цілі зі створенням професійного іміджу (складових) особистості. Професійний імідж являє собою замовлення на професіонала, який визначається державними, корпоративними, економічними, родовими, особистісними освітніми стратегіями.

Отже, усвідомлення стратегічних цілей компенсувалося визначенням освітнього змісту для кожного з етапів теоретичної і практичної підготовки, що дозволяють формувати зовнішні (визнання, заохочення тощо); внутрішні (особистісне зростання, внутрішнє задоволення, самореалізація тощо); змагальні (рейтинги, конкурси тощо) мотиви освіти. Пошук можливостей реалізації стратегічних цілей освіти вимагає виявлення необхідних компонентів професійного освітнього середовища, що дозволяють зробити її більш насиченою, різноманітною та використати властивості цього середовища для забезпечення якості освіти і для усунення виявлених раніше труднощів професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що в умовах глобалізації сучасного суспільства професійна освіта майбутнього вчителя іноземних мов є багатогранною: містить у собі постану професійну підготовку, вимагає розвитку високих особистісних якостей та здатності до самоосвітньої діяльності і творчого самовдосконалення впродовж життя.

Література

Десятов Д.А. (2002). Сучасне наукове бачення неперервної професійної освіти: стратегія розвитку в масштабах геополітичних регіонів // *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. – №2. – С. 9-23.

Національна Доктрина розвитку освіти України (2002). // *Освіта України*. – № 16. – С. 3-9.

Стельніков В.Ю. (2002). Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. – Полтава: РВВ ПУСКУ. – Кн. 1. – С. 129-130.

Сущенко Л.П. (2003). Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект). – Запоріжжя: Запорізький держ. ун-т. – 442 с.

Филонова Л.Н. (2008). Проблемы самоопределения будущих специалистов в процессе профессиональной подготовки // *Высшее образование сегодня*. – №4. – С. 64-65.

Довідники

ПС (2000). Професійна освіта: Словник: Навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; за ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. – 380 с.